

KULTURNÍ

DĚDICTVÍ

Ekologicky šetrné pěstování ovocných dřevin na kmenných tvarech, ochrana a zachování původních odrůd ovocných dřevin

(studijní materiály k akci 2)

TENTO PROJEKT „Vzdělávání podnikatelů v zemědělství, lesnictví a
potravinářství“

JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ Z EVROPSKÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO
FONDU PRO ROZVOJ VENKOVA

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

v rámci opatření I.3.1.

Další odborné vzdělávání a informační činnost Programu rozvoje venkova ČR

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

KULTURNÍ

DĚDICTVÍ

Obsah:

1. Obecné zásady pěstování
2. Školkařská výroba starých krajových odrůd ovocných dřevin
3. Slivoně - staré odrůdy
4. Slivoně - nové odolnější odrůdy
5. Hrušně – staré odrůdy
6. Jabloně –staré odrůdy
7. Proč chránit staré vysokokmenné ovocné odrůdy ovocných stromů ?

1. Obecné zásady pěstování

Výsadbové vzdálenosti jednotlivých druhů

Jabloně, hrušně, třešně na semenné podnoži, ořešák, kaštanovník (tvar polokmen, vysokokmen) - 8 - 10 m
 Višně, slivoně, broskvoně, meruňky - 4 - 6 m
 Jeřáby, Tatarka - 4 - 8 m
 Oskeruše - 10 - 12 m
 Kdouloň, mišpule, líska, asijské hrušně - 3 - 5 m
 Réva, rybíz, zimolez kamčatský, angrešt, růže Karpatia, meruzalka, aronie (keř) - 1 - 1,5 m
 Ostružiny, malinostružiny, mini kiwi, rakytník, muchovník - 2 - 3 m

Pěstitelské tvary

Keř - dřevina bez kmene, větve vyrůstají přímo ze země

Špičák - stromek bez obrostu (korunky), je tvořen jen jedním výhonem (prutem). Korunka se zapěstovává až po výsadbě na stanovišti

Zákrsek (Z) - stromek s korunkou založenou 40 - 60 cm nad zemí

Čtvrtkmen (ČK) - stromek s korunkou založenou 80 - 110 cm nad zemí

Polokmen (PK) - stromek s korunkou založenou 130 - 150 cm nad zemí

Vysokokmen (VK) - stromek s korunkou založenou 160 - 190 cm nad zemí

Bez chemie

Podle dosavadních zkušeností lze všechny původní druhy a odrůdy pěstovat pomocí biologických metod - bez chemie. I když se někdy může vyskytnout větší výskyt škůdců a chorob, vesměs jsou však docela dobře zvladatelné pomocí přírodních preparátů. Nejlepší ochranou je prevence - zahrada (sad) obhospodařovaná bez chemických zásahů má lepší přirozenou rovnováhu a tím i schopnost vyrovnávat se s jejich náhlými kalamitnými výskyty.

Volba stanoviště, druhů a odrůd

Vždy je dobré prozkoumat pozemek před zvolením druhů a odrůd a tyto pak vybírat podle možností pozemku, místního klimatu, zkušenostech sousedů či předků s danými druhy či odrůdami v dané lokalitě. Pozorování výskytu okolních druhů a odrůd a zkušenosti pamětníků dokáží poradit nejvíce. I ve vyšších polohách lze často nalézt vhodné chráněné stanoviště pro některé teplomilnější druhy, vždy je ale třeba přizpůsobovat výběr stromků podle možností stanoviště a ne naopak. Předejdete tak možnému zklamání. Pokud rádi zkoušíte a experimentujete s něčím novým, je pak vhodné vybrat si raději na zkoušku pár kusů a podle dobrých zkušeností pak případně dosadit další zkušební stromky.

Řez po výsadbě

Řez bývá nejdůležitější nejvíce první 1 - 4 roky po výsadbě. Musí být přizpůsoben podle druhu, odrůdy i stanovité. Obecně platí zásada, že nejvíce důležité je dostatečné zkrácení větví při výsadbě. Vyrovnává se tím šok z přesazení, stromky a keře tím dostanou impulz, aby dobře kořenily a rostly. Při dobývání zůstávají ve školce až 2/3 kořenů, proto je vhodné řezem po výsadbě vyrovnat poměr podzemní a nadzemní části. Řez po výsadbě se provádí v předjaří (ne na podzim), kdy už nehrozí velké mrazy, u peckovin raději až při mírném nalévání pupenů (kvůli předcházení výskytu klejotoku apod.)

Výhony korunky stromku či kře je dobré zkrátit po výsadbě minimálně o 1/3, raději ale i 1/2 až 2/3 délky. Může se to zdát radikální, ujímatelnost ale bývá při větším seřezání daleko lepší. Další roky už může být seřezání menší, důležité je hpak hlavně pro otevírání kosterních větví v korunce.

Kontejněrované sazenice je po vyjmutí z kontejneru vhodné taktéž zkrátit, vhodné je i rozrušení kořenů v balu, aby se podpořila tvorba nových kořenů a jejich lepší narůstání. Specifika u řezu budou uvedena u jednotlivých druhů.

Hnojení a mulčování

Všem uvedeným rostlinám je vhodné při výsadbě přisypat do jámy dobře vyzrálý kompost. Dřeviny se odvděčí také za zamulčovaný (nastaláný) příkmený koláč. Na tento účel dobře poslouží staré seno, sláma, posekaná zavadlá tráva a pod. Mulč drží dobře vláhu - půda méně vysychá. Při jeho rozkladu dochází k uvolňování živin, takže slouží i jako lehké přírodní hnojivo. navíc zlepšuje strukturu půdy a půdní život.

Další funkcí mulče je potlačování konkurenčního podrostu, většinu "plevelů" mulč velmi dobře potlačuje a i ty velmi vytvrvalé dobře přibržduje v růstu.

Pokud je na pozemku problém s velkým výskytem hlodavců (hraboš, hryzec...), kteří poškozují v zemi kořeny, mulč je dobré dávat spíše v menších vrstvách a na zimu jej odstranit. V zimě, kdy bývají tyto škody největší tak mulč neposkytne v tomto období úkryt hlodavcům. U větších dobře zakořeněných a vzrostlejších stromků je možno dávat mulče více, škody už nebývají tak rozsáhlé. Vždy je dobré se řídit konkrétními podmínkami pozemku a mulčování jim přizpůsobit.

Opora a ochrana proti okusu zvířat

Stromky a keře je vhodné vysazovat s kůlem (oporou). Kůl zajistí zejména stromkům dobré zakořenění v půdě v prvních letech po výsadbě, protože je chrání před poryvy větru. V pozdějších letech (4 - 6 let) se už většina stromků obejde bez opory. Díky semenným podnožím dokáží dobře zakořenit a zakotvit. Trvalá opora je nutná u liján (kiwi), stromkových angreštů a rybízů, víceletá opora je nutná kvůli časně a velké plodnosti také u asijských hrušní.

Kůl u keřů je vhodný z hlediska lepšího ochrany před zašlápnutím či posekáním při sečení trávy a pod. Ochrana proti okusu zvířat potřebuje v neoplocených zahradách a sadech většina nabízených sadech. A to zejména v prvních zhruba 10 - 15 letech života stromků.

2. ŠKOLKAŘSKÁ VÝROBA STARÝCH KRAJOVÝCH ODRŮD OVOCNÝCH DŘEVIN

Ovocná školka je vybraný pozemek určený pro rozmnožování ovocných podnoží a pěstování ovocné sadby. Ovocné školky dělíme podle doby trvání a podle účelu.

A. Dle doby trvání

- trvalé – jsou na pozemku více let a kde po dopěstování sadbového materiálu vysazujeme další, např. podnože
- dočasné – na pozemku zůstávají jen po dobu vypěstování ovocných stromků a keřů.

B. Dle účelu (poslání)

- podnožové – určeny pro rozmnožování podnoží pro ostatní typy školek
- produkční - nejčastější, rozmnožují sortiment v požadovaném množství a sortimentu
- demonstrační – jedná se o školní školky zahradnických nebo jiných škol
- výzkumné školky – jsou určeny pro výzkum nových školkařských metod
- specializované – rozmnožují jen některé ovocné druhy
- účelové školky – určeny pro rozmnožování sadbového materiálu, s přesným určením odbytu.

Podmínky pro založení ovocné školky

Před založením ovocné školky nejprve zjistíme, zda podmínky pro založení školky jsou příznivé. Posuzujeme přírodní (zahrnují půdní a klimatické poměry, velikost a členitost pozemku, zeměpisné, biotické a antropogenní vlivy) a hospodářské (dostatek pracovních sil, jejich odbornou kvalifikaci a vybavení pracoviště) podmínky.

Znalost přírodních činitelů napomáhá celkové úspěšnosti nově založené ovocné školky. při výběru pozemku je nutno posoudit hlavně polohu, podmínky půdní, svažitost pozemku a provozní poměry. Při mírném sklonu jsou podmínky pro pěstování lepší. Čím svažitéjší pozemek, tím mívá méně ornice a půda bývá suchší. Je zde větší eroze a obdělávání je těžší a náročnější.

Kde nejlépe ovocnou školku založit:

- nejlépe roviny, polohy vzdušné ne prudké nárazové větry
- nevhodné jsou uzavřené, větrné plochy a mrazové kotliny
- vyšší polohy mají za následek zkrácení vegetační doby a snižují stupeň vyzrávání
- důležitý je obsah humusu – 3 – 5 %
- půdy hlinitopísčité nebo písčitohlinité s půdním profilem 0,6 – 0,8 m.
- hladina podzemní vody nesmí být vyšší než 1,0 m
- v oblastech s výskytem karanténních škůdců a virózních onemocnění se ovocné školky nezakládají

Jak správně zvolit rozlohu ovocné školky

Rozloha založené ovocné školky musí být 3 – 5x větší než je plánované roční školkování podnoží.

Příprava půdy

Před vlastním založením ovocné školky je nutné abychem pozemek určený pro založení zařadili do tzv. osevniho postupu, čímž zabráníme únavě půdy a dosáhneme tak větší výtěžnosti ovocné školky. Nejlepší tzv. předplodinou pro ovocnou školku jsou okopaniny (brambory), luskovinoobilné směsky, které vynášejí z půdních vrstev zejména vápník a kyselinu fosforečnou.

V teplejších oblastech se používá vojtěška v chladnějších a vlhčích jetel luční. Nesmí se jednat o půdu zaplevelenou. Na pozemku určeném pro založení ovocné školky provedeme hlubokou orbu, prokypříme podorniční vrstvu (do hloubky 0,5 – 0,6 m) výsevem luskovinoobilné směsky nebo pěstováním okopanin. Před výsadbou věnujeme pozornost zásobnímu hnojení fosforem, draslíkem, hořčíkem a potřebě vápnění v závislosti na pH půdy.

Velmi příznivý účinek na využití živin má společné zapravení průmyslových hnojiv se statkovými (kromě hnojiv vápenatých). Takto připravený pozemek oplotíme. Jednotlivé sloupky by měly být vzdáleny od sebe 4,0 m, výška plotu se pohybuje v rozmezí 1,5 – 2,0m. V případě použití pletiva k oplocení se doporučuje spodní okraj přiháčekovat k půdě, jako preventivní opatření zamezující přístupu zajícům a další škodlivé zvěři.

Metody výroby školkařského materiálu

- klasickou tříletou metodou, kdy se na jaře vyškolují podnože, které se v létě téhož roku očkují (T systém nebo chipp budding). Na jaře následujícího roku se přistupuje k řezu naostro (výjimečně na čípek). Během tohoto roku se dopěstuje kmínek, který se na jaře třetího roku (případně později, pěstují-li se vyšší kmenné tvary), upraví řezem na korunku. Na podzim třetího roku se přistupuje k dobývání a expedici.

- dvouletá metoda s využitím zimního roubování. Během zimního období se roubojí podnože v ruce (nejčastěji kopulací), takto připravené roubovance se na jaře vyškolují. Ještě v prvním roce se vypěstuje kmínek, který se ve druhém roce upraví řezem na korunku. Na podzim se dobývají a expedují hotové výpěstky. Dvouletý cyklus je vhodný pro půdní a klimatické podmínky, kde je záruka vytvoření požadované výšky roubovanců.

- jiné metody, pro výsadbu vřeten či palmet se používá jednotlivých štěpovanců, které se dopěstují tradičními způsoby za dva roky nebo za jeden rok po jarním vyškolování roubovanců. Další možností je dopěstování dvouletého špičáku s krátkým obrostem.

Příprava podnoží a vlastní školování

Vypěstované, vytríděné podnože se podle metody výroby školkařského materiálu připravují pro další školování (klasická tříletá metoda) nebo je uskladníme pro pozdější použití (dvouletá metoda).

V případě využití klasické tříleté metody, školujeme na podzim nebo na jaře. Nejběžnější je jarní školování. Na jaře pozemek pro školování urovnáme a školujeme hned jak to počasí dovolí. Podzimní školování je výhodnější, protože podnože do jara zakoření a brzy na jaře raší. Podmínkou je, bezpečně oplocený pozemek.

Vlastní školování provádíme ručně (ve velkovýrobě i školování strojem) za pomoci motyčky nebo rýče. Vzdálenost jednotlivých řad je 100 – 120 cm, v řadách podnože nebo roubovance školujeme na vzdálenost 30 – 40 cm.

Způsoby pěstování kmene

Staré a krajové odrůdy ovocných dřevin určené pro výsadbu alejí, sadů nebo soliter připravujeme (pěstujeme) v kmenném tvaru – vysokokmene s požadovanou výškou kmínku 170 – 190 cm.

Požadovaný kmenný tvar můžeme pěstovat z vrcholového pupenu podnože, kterou nezkracujeme a štěpujeme ji až ve výšce koruny, nebo z vrcholového pupenu naočkovaného očka či roubovance. Takový výhon během vegetace pokračuje v růstu, a až dosáhne žádané výšky, začneme pěstovat korunu.

Obrost na kmeni ponecháváme a během vegetace jej zkracujeme. Tyto výhony neodstraňujeme, nýbrž je pouze zkracujeme. výhony zkracujeme tehdy, když dosáhnou délky 200 – 250 mm, asi koncem května. Jestliže obrost příliš zesílí, odstraníme jej a ponecháme jen slabší obrost. Pěstování obrostu má velký vliv na sílení kmenu.

Mezi další způsoby pěstování kmene patří:

- pěstování kmene střídavým řezem
- pěstování kmene mezištěpováním

Pěstování korunky – řez na korunku

Při řezu na korunku seřízneme špičák v určité výšce. postupujeme tak, že odměříme výšku, kterou má mít kmen u vypěstovaného stromku (např. u vysokokmenu 1,80 m). K takto odměřené výšce připočteme šest pupenů a nad posledním pupenem špičák odřízneme. tak dostaneme délku, která se skládá z délky (výšky) kmene a šesti pupenů. Ze šesti ponechaných pupenů vyrostे jeden terminální výhon (prodloužení kmene) a pět bočních výhonů, které tvoří korunku.

Ostatní práce ve školce během roku

Během roku se musí půda ve školce obdělávat. Obdělávání musí splnit tyto základní úkoly:

- a) Ovocná školka nesmí být zaplevelená. plevel totiž odebírá ovocným rostlinám vodu, a tak zpomaluje růst stromků a keřů. Vývin ovocných stromků a keřů ve školce přímo závisí na obsahu živin a vláhy v půdě. Plevelé jsou také hostiteli některých chorob a škůdců.
- b) Vývoj ovocných stromků a keřů podmiňuje dobrá činnost kořenů. Kořeny potřebují pro svůj vývoj dostatek vzduchu, který se dostává do půdy kypřením.
- c) V ovocných školkách rostliny využívají jen vláhu, která se dostane do půdy srážkami. Nemůžeme použít závlahu (např. postřikem), jako např. u jiných kultur. Proto je ,zadržování vláhy kypřením půdy pro úspěšný rozvoj ovocných rostlin velmi důležité.
- d) Kypřením se též omezuje rozmnožování chorob a škůdců. Ve školkařské praxi používáme zejména tyto způsoby kultivace: kypření kypřičem (kultivátorem), rotačním kypřičem (rotavátorem). Zdroj: RadoslavVlk

3. Ukázky: Slivoně - staré odrůdy

Althanova renklóda

Staročeská odrůda renklódy fialově načervenalé barvy, zrající v druhé polovině srpna. Aromatická, dezertní. Středně odolná šarce, cizosprašná. Hojně a pravidelně plodná. Pro přímý konzum i kompoty.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Durancie

Stará odrůda slívy. Tolerantní šarce, výborná na pálení a povidla.

Měsíce konzumní zralosti: září - říjen

Malvazinka

Malvazinka - staroanglická renklóda z počátku 19. století, s většími plody růžově až tmavočervené barvy. Dužnina je světle žlutá, pevná, chuť navinulá, velmi dobrá, plodnost ranná, středně vysoká. Dobře odlučitelná od pecky. Cizosprašná odrůda, opylují ji jiné odrůdy renklód nebo mirabelky. Tolerantní k šarce, do nižších a středních poloh. K přímému konzumu i na zpracování.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Mirabelka nanycká

Starofrancouzská odrůda. Plody menší, kulaté, žluté barvy, šťavnaté, sladké, aromatické, odlučitelné od pecky. Zraje od poloviny srpna. Samosprašná, hojně a pravidelně plodící. Možno sklízet setřásáním. Vysoce odolná šarce. Na jídlo, zavaření, sušení, pálení.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Ontario

Americká renklóda z druhé poloviny 19. století, s velkým plody žlutozelené barvy. Dužnina nažloutlá, šťavnatá, příjemně aromatická a sladká. Při plné zralosti dobře odlučitelná od pecky. Zraje okolo poloviny srpna. Samosprašná, dobrý opylovač pro jiné odrůdy renklód, tolerantní k šarce, málo náchylná na houbové choroby.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Oullinská renklóda

Francouzská žlutozelená renklóda z poloviny 19. století. Zraje v první polovině srpna. Sladká, šťavnatá. Tolerantní šarce, proto náhrada za citlivou Zelenou renklódu. Samosprašná. Hojně a pravidelně plodná. Na jídlo i na kompoty.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Špendlík žlutý

Odrůda vyskytující se od pradávna především na Moravě a Slovensku, oblíbená a vyhledávaná pro své oválné žluté plody, tvarově připomínající žluté švestky. Často zvaná jako „bílé trny“, na Slovensku jako „Belovice, Biele slivky“. Zraje v polovině srpna, využívá se pro přímý konzum, na pekařské účely, nejvíce využívaná vždy byla k výrobě aromatických výtečných marmelád a delikátních pálenek. Hodí se i do vyšších poloh. Samosprašná, k šarce středně tolerantní.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Ukázky: Slivoně - nové odolnější odrůdy

Gabrovská

Bulharská odrůda velmi podobná tvarem, chutí i vlastnostmi Domácí švestce. Plod o něco větší, chuti velmi sladce harmonické, aromatické. Dužnina dobře odlučitelná od pecky. Vysoce tolerantní vůči šarce, vhodná pro nižší i kmenné tvary, zraje koncem srpna až začátkem září. Částečně samosprašná, dobrým opylovačem je odrůda 'Stanley', 'Čačanská lepotica'. Plodnost středně ranná, vysoká a pravidelná. Využití pro přímý konzum, sušení, povidla, pálení!!!

Měsíce konzumní zralosti: srpen - září

Čačanská lepotica

Čačanská lepotica – klasická srbská pološvestka s lákavými, velmi velkými oválně vejčitými plody modré barvy. Chuť je navinule sladká, aromatická, dobrá. Velká plodnost. Vysoce tolerantní šarce. Kolem poloviny srpna velmi pěkné plody pro přímý konzum, i pro kuchyňské zpracování a po dokonalém vyzrání i pro pálení destilátů.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Hanita

Německá poloranná pološvestka, zrající na ke konci srpna. Plody střední, protáhle vejčité, fialově modré, dobře odlučitelné od pecky. Šťavnaté, navinule sladké, aromatické, výborné. Vysoce cukernaté. Plodí brzy, pravidelně a hojně. Samosprašná. Universální použití - přímý konzum, sušení, mražení, zavařování, pálení.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - září

Jojo

První resistantní odrůda slivoně!!! Vyšlechtěna v Německu. Plody modře ojněné, vejčitého tvaru, velikosti větší

První resistantní odrůda slivoně!!! Vyšlechtěna v Německu.

Plody modře ojněné, vejčitého tvaru, velikosti větší

Měsíce konzumní zralosti: září - září

Katinka

Německá ranná pološvestka, zraje na přelomu července a srpna. Plody střední, červenofialové až namodralé, dobře odlučitelné od pecky. Šťavnaté, sladce navinulé, aromatické, velmi dobré. Plodí brzy, pravidelně a hojně. Samosprašná. Pro přímý konzum, sušení, mražení, zavařování i pálení.

Měsíce konzumní zralosti: červenec - srpen

Obilnaja (velkoplodý myrobalán)

Velkoplodý ukrajinský myrobalán, velmi dobré chuti, dobře odlučitelný od pecky, velmi ranný - zraje ke konci července. Vhodný na přímý konzum, pekařské účely i zavření. Velmi plodný, velikostí plodů i chutí se blíží k rynglům. Částečně samosprašný, opylovač může být jakýkoliv myrobalán beo asijská slivoň.

Měsíce konzumní zralosti: červenec - červenec

Opál

Švédská slíva (polorenglóda) z poloviny 20. století. Středně velké kulovité až vejčité kulovité plody červeno fialové až světle modré barvy. Dozrává v první polovině srpna. Chut' sladší, aromatická, výborná. Samosprašná, vysoce odolná šarce, velmi plodná, dobře odolná houbovým chorobám i mrazům. Vhodná na jídlo, sušení, kompoty i pálení.

Měsíce konzumní zralosti: červenec - červenec

Stanley

Švédská slíva (polorenglóda) z poloviny 20. století. Středně velké kulovité až vejčité kulovité plody červeno fialové až světle modré barvy. Dozrává v první polovině srpna. Chut' sladší, aromatická, výborná. Samosprašná, vysoce odolná šarce, velmi plodná, dobře odolná houbovým chorobám i mrazům. Vhodná na jídlo, sušení, kompoty i pálení.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - září

Top taste

Top taste - německá švestka se středně velkými oválnými tmavě modrými plody. Vynikají výbornou harmonickou a příjemně aromatickou chutí, velmi podobnou Domácí švestce. Vyznačují se velmi vysokým obsahem cukrů v plodech. Odrůda je tolerantní k šarce. Pěstitelsky málo náročná, netrpí houbovými chorobami. Vhodná do všech pěstitelských oblastí. Zraje v druhé polovině srpna až začátkem září, využití má všestranné, **velmi vhodná na pálení destilátů!**

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Valjevka

Srbská poloranná švestka, zrající v první polovině září. Plody střední, protáhle oválné, tmavě fialověmodré, dobře odlučitelné od pecky. Středně šťavnaté, sladce navinulé, harmonické, velmi dobré. Plodí brzy, pravidelně a hojně. Samosprašná. Pro přímý konzum, sušení, mražení, zavařování i pálení.

Měsíce konzumní zralosti: září - září

Burbank (japonská slíva)

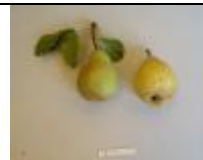
Více než sto let stará odrůda nazvaná podle jejího šlechtitele, američana Burbanka. Patří do skupiny japonských slivoní (*Prunus salicina*). Zraje od poloviny srpna, vyniká vysokou plodností. Při plném dozrání je odlučitelná od pecky, pak chutí připomíná renglody s nektarinkovým aroma. Vhodná na přímý konzum i zavaření. Opyluje ji jakýkoliv myrobalán nebo jiná asijská slivoň.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Ukázky: Hrušně – staré odrůdy

Amanliská

Stará podzimní odrůda francouzského původu se zelenožlutými středními plody střední velikosti. Chutná stolní odrůda, sušená připomíná chuť fíků. Do nižších a středních poloh.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Boscova lahvice

Belgická podzimní odrůda ze začátku 19. století. Plod je velký, lahvicovitě protáhlý, zelenohnědé až zlatožluté barvy. Chuť navinule sladká, kořenitá, lahodná. Nehodí se do vysokých poloh. Zraje od počátku září.

Měsíce konzumní zralosti: září - říjen

Clappova máslovka

Stará letní odrůda amerického původu s velkými plody zelenožlutými plody s červeným líčkem. Vynikající pro přímý konzum i zavařování a moštování. Velmi nenáročná a přizpůsobivá různým stanovištím. Dodnes hojně pěstovaná.

Měsíce konzumní zralosti: srpen – srpen

Konference

Stará anglická podzimní odrůda se středními až většími protáhlými zelenavě žlutými šťavnatými plody příjemně sladké a aromatické velmi dobré chuti. V hodná na přímý konzum i kompoty. Dodnes tržně využívána.

Měsíce konzumní zralosti: říjen - listopad

Merodova

Stará patrně belgická podzimní odrůda s velkými šedozelenými velmi šťavnatými plody sladce navinulé a lehce kořenité chuti. Vhodná k přímému konzumu, kompoty a povidla. Plodí brzy a pravidelně, patří k nejurodnějším starým odrůdám.

Měsíce konzumní zralosti: září - říjen

Oharkula (pruhovaná hruška)

Rarita - pruhovaná hruška. Krajská letní odrůda z Hornácka. Plody vynikají svou pruhovanou kresbou, odtud i název. Chuti průměrné, vhodná ke konzumu, sušení a kompotování.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Pařížanka

Nalezena jako náhodný semenáč r. 1893 ve Francii. Zimní odrůda,, sladké, mírně navinulé až kořenité chuti. Dobře skladovatelná, dozrává v prosinci, vydrží do února. Marzuodolná, ale v vyšších polohách nemá kvalitní ovoce.

Měsíce konzumní zralosti: prosinec - únor

Praskule (syn. Vinohradská)

Krajová letní odrůda Bílých Karpat. Plod střední velikosti musí zelenohnědé barvy se konzumuje po odležení, zraje v polovině srpna. Tvoří obrovské věkovité stromy. Využívaná pro výrobu povidel a především aromatického destilátu

Měsíce konzumní zralosti: srpen - srpen

Špínka

Nalezena jako náhodný semenáč r. 1893 ve Francii. Zimní odrůda, sladké, mírně navinulé až kořenité chuti. Dobře skladovatelná, dozrává v prosinci, vydrží do února. Marzuodolná, ale v vyšších polohách nemá kvalitní ovoce.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - září

Williamsova

Velmi stará anglická letní odrůda, větší plody žluté barvy dozrávají koncem srpna. Chuť sladká, pikantně navinulá, výrazně kořenitá s příjemnou vůní, velmi dobrá. Využití jako konzumní ovoce, ale i pro kompoty a výrobu aromatických pálenek. Netrpí strupovitostí, nehodí se do vyšších poloh.

Měsíce konzumní zralosti: srpen - září

Ukázky: Jabloně –staré odrůdy

Astrachán bílý

Velmi stará letní ruská odrůda, střední červeně žíhané plody osvěžující chuti.

Měsíce konzumní zralosti: červenec - srpen

Banánové zimní

Stará americká odrůda, vznikla r. 1876. Plody střední až větší, dužnina je šťavnatá, navinule sladká, velmi dobrá, s banánovou příchutí. Stolní odrůda.

Měsíce konzumní zralosti: prosinec - duben

Boikovo

Německá zimní odrůda se středními až velkými žlutými plody, dobré obcerstvující, mírně nakyslé chuti. Dlouhověké stromy, vhodné i do vyšších poloh

Měsíce konzumní zralosti: leden - květen

Boskoopské

Stará holandská kožená odrůda z 19. století. Plody velké, kořenité, nakyslé chuti. Plody pro přímý konzum, kuchyni i sušení. Málo trpí strupovitostí.

Měsíce konzumní zralosti: prosinec - duben

Croncelské

Oblíbená stará francouzská podzimní odrůda. Plody jsou velké, slámově žluté, vhodné na jídlo i zpracování. Vhodná i do vyšších poloh.

Měsíce konzumní zralosti: září - říjen

Červené tvrdé

Velmi stará, snad holandská odrůda. Vzhledem velmi podobná odrůdě Panenské české. Plody střední až malé. Chuť sladce navinulá, dobrá. Všestranné využití na mošty, vína i sušení. Nenáročná odrůda.

Měsíce konzumní zralosti: říjen - únor

Gdánský hranáč

Velmi stará odrůda neznámého původu, se středně velkými až velkými šťavnatými plody červené barvy. Vhodná zvláště do střeňích a vyšších poloh. Ovoce má všestranné použití.

Měsíce konzumní zralosti: říjen - únor

Grávštýnské červené

Stará německá podzimní odrůda, se středními a velkými plody červeně žíhanými, s výtečné chuti, mezi starými odrůdami jedna z nejchutnějších. Vhodná na přímý konzum, mošty i vína.

Měsíce konzumní zralosti: září - listopad

Hedvábné červené letní

Stará zřejmě francouzská letní odrůda se středními karmínově červenými plody. Vhodné na přímý konzum i pro kuchyni.

Měsíce konzumní zralosti: červenec - srpen

Hvězdnatá reneta

Stará německá ranně zimní odrůda se středními líbivými plody červené barvy. Chut' sladce navinulá až nakyslá, příjemně kořenitá. Odrůda dosti odolná mrazům, strupovitosti a monilióze.

Měsíce konzumní zralosti: listopad - březen

Jadernička moravská

Stará moravská podzimní až zimní odrůda, dodnes velmi ceněná a oblíbené pro své šťavnaté střední žluté plody velmi dobré příjemně kořenité chuti. Výborná na přímý konzum, mošty, víno a pálenku, ale i konzervované výrobky bez přídavku cukru!

Měsíce konzumní zralosti: listopad - duben

Jeptiška (syn. Železné jablko)

Velmi stará pozdně zimní asi německá odrůda ze 16. století. Střední až velké plody nafialově červené barvy s tečkami, ojiňené. Chut' sladce navinuzlá, mírně kořenité chuti. Velmi dlouho skladovatelná, vhodná i do vyšších poloh.

Měsíce konzumní zralosti: leden - červen

Kalvil červený podzimní

Velmi stará podzimní, asi francouzská odrůda s nádhernými žebernatými sytě červenými plody i načervenalou dužninou. Plody mají zajímavou malinovou příchuť. Vhodná i pro vyšší chráněné polohy.

Měsíce konzumní zralosti: říjen - prosinec

Kardinál žíhaný

Velmi stará podzimní odrůda neznámého původu s velkými krásně červeně žíhanými plody. Vysoce odolná mrazu i nemocem. Hojně plodící, nenáročná. Výborná na zpracování.

Měsíce konzumní zralosti: září - říjen

Kasselská reneta

Stará zřejmě německá zimní odrůda, s většími plody. Výborná na zpracování na povidla, mošty, vína a destiláty. Roste téměř ve všech podmínkách, vytváří mohutné stromy.

Měsíce konzumní zralosti: únor - červen

Kožená reneta zimní

Velmi stará podzimní odrůda neznámého původu s velkými krásně červeně žlhanými plody. Vysoce odolná mrazu i nemocem. Hojně plodící, nenáročná. Výborná na zpracování.

Měsíce konzumní zralosti: únor - červen

Krasokvět žlutý

Americká zimní odrůda z konce 18. století. Plody žluté, stření až velké, šťavnaté jemné chuti, s banánovou příchutí. Odolnost mrazu dobrá, nevadne, větrem nepadá. Žádá lepší půdní stanoviště.

Měsíce konzumní zralosti: listopad - březen

Malinové holovouské

Velmi oblíbená stará česká ranně zimní odrůda s krásnými červenými plody s malinovou příchutí. Využívaná jako stolní odrůda i na zpracování.

Měsíce konzumní zralosti: listopad - únor

Malinové hornokrajské

Velmi oblíbená stará asi holandská ranně zimní odrůda s krásnými červenofialovými plody, velmi dobré chuti připomínající maliny. Pravidelně plodící stolní odrůda, vhodná i do vyšších poloh.

Měsíce konzumní zralosti: listopad - březen

Matčino (Nonnetit)

Stará americká podzimní až ranně zimní odrůda. Středně velké plody zlatožluté až červené barvy nápadně voní. Chuť sladce navinulá, šťavnatá, jemně kořenitá, výborná.

Měsíce konzumní zralosti: říjen - prosinec

Ontario

Kanadská zimní odrůda z počátku 19. století. Plod velký až velmi velký, zelené barvy s červeným líčkem. Chuť šťavnatá, osvěživě navinulé chuti, nakysle občerstvivá. Vysoký obsah vitamínu C. Dlouhodobě skladovatelné.

Měsíce konzumní zralosti: prosinec - červen

Panenské české

Oblíbená prastará česká podzimně zimní odrůda nesoucí malá červená jablka s příjemnou aromatickou chutí. Vhodná na jídlo i povidla, mošty, pálenky a jiné zpracování. Velmi plodná a okrasně působící odrůda hodící se i do vyšších poloh.

Měsíce konzumní zralosti: září - duben

Parména zlatá zimní

Velmi stará, pravděpodobně anglická podzimní až zimní odrůda oblíbená pro svá zlatavá jablka výborné kořenité chuti. Vhodná na jídlo i zpracování. Brzy a hojně plodící.

Měsíce konzumní zralosti: říjen - březen

Řehtáč soudkovitý

Stará německá podzimní odrůda z konce 18. století. Plody střední, barvy světle žluté s červeným pruhováním. Chuť jemná, navinule sladká s kořenitou příchutí. Vhodná i do vyšších pooh, velá odolnost mrazu. Po vyzrání semena v plodech "řehtají".

Měsíce konzumní zralosti: říjen - prosinec

Smiřické vzácné

Stará česká zimní odrůda s velkými citrónově žlutými šťavnatými chutnými plody. Dobře skladovatelná, odolná mrazu i nemocem. Má klasické všestranné využití.

Měsíce konzumní zralosti: prosinec - březen

Strýmka

Pěstuje se od dávných dob, rozšířena ve všech ovocnářských oblastech, zvaná též „Kyseláče“. Patří mezi nejotužilejším odrůdám, snese dobře i vyšší a větrné polohy. Značně odolává strupovitosti i padlí. Tvoří mohutné stromy se středně velkými plody sladce kyselé chuti. Výtečně se skladuje a dá se dokonce i krechtovat.

Měsíce konzumní zralosti: leden – červenec

Proč chránit staré vysokokmenné odrůdy ovocných stromů?

Vysokokmenné odrůdy ovocných stromů poskytují plody, stín lidem i dobytku, obohacují estetiku krajiny, brání erozi, chrání před větrem, slouží jako potrava pro včely, hnízdění pro ptáky, stanoviště pro bezobratlé živočichy. Na rozdíl od nových odrůd pěstovaných převážně intenzívně formou zákrsků vyžadují minimální péči a jsou odolnější vůči chorobám.

Doporučujeme pro tyto přednosti :

- vhodná technika sběru - otřásání, otloukání palic
- velká pestrost odrůd je zárukou, že každý rok alespoň některá dá úrodu.
- čerstvé, na uskladnění - ve sklepě, v obilí, v kyselém zelí, sušené, marmelády a povidla, mošty, pálenka, kompoty, krmivo, léčivé účinky, čajovina.

Možnosti využití

- nositelé významných genetických vlastností - odolnost proti chorobám, vhodné pro pěstování bez chemie
- možnost výsadby u polních cest
- ozelenění sídlišť
- průmyslové zpracování - mošty, ovocné koncentráty
- drobná výroba tradičního sortimentu (povidla a marmelády, sušené ovoce, lihoviny, mošty) - možnost snížení nezaměstnanosti v místě sběru
- odkazy minulosti - výsadba do muzeí, skanzenů apod.
- biokoridory - podle územních plánů obcí

